

Uitbreiding van 18 naar 27 holes brengt naast waardering ook problemen met zich mee

Een van de nieuwe holes uit de C-lus.

Golfbaan Anderstein, gelegen op het 210 hectare grote landgoed Anderstein, is door de uitbreiding met 9 holes gegroeid naar een grootte van tussen de 90 en 100 hectare. Het ligt op de grens van verschillende landschapstypen. De eerste 18 holes zijn vooral bos- en parkbanen. Omzoomd door bomen en gelegen in het Gelderse Vallei met zijn iets meer agrarische karakter. De laatste uitbreiding heeft een sterk Veluws karakter en ligt dan ook op de Utrechtse Heuvelrug. Door de grote afwisseling in de baan en de rijke vegetatie behoort deze baan tot de 25 mooiste van ons land.

Auteur: Humphry Schindeler

Mark Camps

Even voorstellen

Sinds 2 jaar is de 36-jarige Mark Camps hoofdgreenkeeper op Anderstein. Na de middelbare landbouwschool liep hij zes maanden stage in Canada bij een akkerbouwbedrijf. Vervolgens werkte Mark vier jaar bij een landbouwloonwerker. Hij zag zichzelf dit extreme seizoenswerk niet tot zijn 65-ste doen. Soms moest er van 's ochtends 6 tot 's nachts 1 uur doorgebuffeld worden. Cultuurtechnisch bedrijf ELCO in Gemert was zijn volgende halte. Dit bedrijf onderhoudt sportvelden, legt golfbanen aan, werkt in de wegenbouw en onderhoudt verdere groenvoorzieningen. Na het vertrek van een collega nam Camps zijn functie over bij het aanleggen van golfbanen. In drie jaar tijd heeft hij drie golfbanen mee aangelegd, hoofdzakelijk tees en greens. Hij leerde enkele greenkeepers kennen en sprak wel eens met hoofdgreenkeepers. Toen onstond zijn interesse voor het vak. "Ik was altijd

Het banen links van de zwarte lijn vormen de nieuwe lus en de banen B1 en C9 zijn ook nieuw.

in de rotzooi bezig en wanneer het klaar en mooi groen was mocht je weg". Hij is uit eigen beweging de greenkeeperscursus gaan doen. Nadat zijn werkgever besloot het onderhoud van golfbanen een financieel te riskante zaak te vinden, is Camps gaan solliciteren. Snel kon hij kiezen uit twee aanbiedingen. Hoewel de Nunspeetsche de top van Nederland is viel zijn keuze op Anderstein omdat hier meer door-groei mogelijkheden zijn. Na onder Teus van Boord en Peter van Haren gewerkt te hebben als tweede man is hij na hun vertrek hoofdgreenkeeper geworden. Camps onderkent dat het hoofdgreenkeeperschap complex kan zijn. Naast doener moet hij ook organisator zijn. Om zich meer te bekwamen in het theoretische deel van zijn vak overweegt hij, gedreven als hij is, om de hoofdgreenkeeperscursus na 8 jaar nogmaals te gaan volgen. Hij ziet in de communicatie met de club zijn zwakke punt en hoopt dit zo te verbeteren. Externe adviseurs kunnen hem hierbij van dienst zijn.

Externe adviseurs

Dat de communicatie met de club beter moest heeft ook te maken met de lopende onderhandelingen tussen club en eigenaar. Door de aanleg van de nieuwe 9 holes lus zijn de onderhoudswerkzaamheden toegenomen en moest het contract met de club herzien worden. De eigenaar wil voor de toename in onderhoud een financiële compensatie terugzien. Er zijn verschillende opties om tot een oplossing te

komen. Een van de mogelijkheden is dat de club het onderhoud in eigen beheer gaat doen en dan verandert Camps van baas. Door Lambert Veenstra in te huren haalt de eigenaar naast een hoop expertise ook extra gewicht binnen bij de onderhandelingen. Tevens zijn de kwaliteitsreportages en kostenberekeningen van waaruit gewerkt wordt van zijn hand. Behalve dat ziet Camps in Veenstra ook een soort van mentorfiguur die kan putten uit een rijke ervaring. Sinds afgelopen winter vormt het baanmanagementprogramma van Veenstra de basis van het baanonderhoud. De personele bezetting optimaliseren valt hier ook onder. Daarnaast loopt Veenstra maandelijks zijn rondje over de baan en maakt hiervan een rapportage. Meerprijskosten worden door de club zomaar geaccepteerd, terwijl voor zijn tijd veel overredingskracht nodig was om kwaliteit te kunnen leveren. Voor Lambert Veenstra was al een andere adviseur aangetrokken: Jan van Mondfrans. Zijn expertise betreft vooral bemesting en ziektebestrijding. Dollarspot en sneeuwschimmel gaven in de afgelopen jaren relatief grote problemen. Met die extra kennis in huis proberen we dit te onderhouden. Door het toedienen van verschillende vormen van bemesting is een andere groei van de planten bewerkstelligd. Hierdoor hoopt men de ziektedruk sterk terug te brengen. Camps ziet Van Mondfrans als een vraagbaak met wie hij van mening kan wisselen. " Bij problemen loopt Jan van Mondfrans een tijdje mee en kijkt goed naar de greens en ziet alles met een frisse blik en

geeft dan een advies".

Begonnen werd met het nemen van grondmonsters die in Amerika zijn geanalyseerd. Vervolgens is een bemestingsplan opgesteld voor het hele seizoen. Het komt vaak voor dat men externe adviseurs inschakelt ter verbetering van de kwaliteit van de golfbaan. Dit leidt tot veranderingen in baanonderhoud. Er treden dan veranderingen op in uitvoerende werkzaamheden, in kostenbeheersing en niet onbelangrijk, in de instelling van

Drietal nieuwe DPA kooien.

De nieuwe Toro Groundmaster 4500 die speciaal voor de roughs is aangeschaft.

Het onderkomen van een deel van het machinepark.

Door het uitsteken van een hole laat hoofdgreenkeeper Camps zien dat de bovenste 4-5cm van de grond rijk is aan organisch materiaal, oftewel vilt. Dat het wel goed zit met de beworteling is duidelijk zichtbaar.

de greenkeepers. Acceptatie en de wil er iets beters van te maken op een andere en/of nieuwe manier zijn dan sleutelwoorden voor een succesvolle samenwerking. Bijna overbodig om te zeggen dat Camps erg blij is met zijn adviseurs.

De baan

Landgoed Anderstein verhuurt de baan aan de club in 'qualifying condition'. Dit wil zeggen dat de baan in de periode van 1 maart tot 1

november van het jaar in acceptabele kwaliteit wordt opgeleverd. Vorig jaar moest noodgedwongen uitgeweken worden naar de wintergreens ten gevolge van grasziektes. De hierdoor ontstane discussie over kwaliteitseisen loopt steeds hoger op. De club moet de financiële consequenties hiervoor dragen. Één van de gevolgen van de uitbreiding is dat de baan sinds een paar jaar in steeds grotere mate wordt opengesteld voor greenfee-spelers. Ook is een klein aantal nieuwe leden toegelaten nadat de nieuwe holes klaar was. Twee jaar geleden realiseerde landgoed Anderstein, volledig in eigen beheer de uitbreiding van de nieuwe 9 holes. Dit gebeurde in de bestaande 18 holes baan. De A lus, de oude hole 10 t/m hole 18, bleef buiten schot. Op termijn zal deze compleet gerenoveerd

gaan worden. De B- en C-lus is een mengeling van nieuwe en oude holes. De nieuwe greens bestaan uit de grassoorten roodzwenk en struis terwijl de oude greens veel straatgras bezitten. Doordat dit jaar voor alle drie de lussen de A status is verkregen is het mogelijk om een complete lus [tbv. onderhoud] buiten de wedstrijden te houden. Dit gebeurt in goed overleg met de vereniging.

Gelijk trekken

"Visuele verschillen tussen de greens werden in eerste instantie buiten beschouwing gelaten. Prioriteit ging uit naar het terugdringen van de ziektedruk en snelheidsverschillen onderling," zegt Camps. Voor verlichting van ziektedruk is een afgewogen bemestingsprogramma noodzakelijk en moet het onderhoud er onder andere opgebaseerd zijn om het viltprobleem terug te dringen. Om snelheid op de greens te krijgen moet de bal gedragen worden door de toppen van het gras. De oude greens met hun grovere gras en veel straatgras ertussen hebben veel horizontale groei en brede bladvorming. Roorzwenk en struis dat op de nieuwe greens ligt heeft een fijner, rechtopstaand blad. De nieuwe holes zijn van nature veel sneller. De nieuwe greens langzamer maken kan ook door ze hoger te maaien dan de oude greens. Om praktische redenen is dit niet te doen: de nieuwe greens liggen midden tussen de oude. Het op en neer rijden tussen de greens kost dan tijd en dus geld, evenals het telkens verstellen van de

Doordat de heuvel is opgebouwd uit rijke zwarte grond, is in de loop der jaren deze geel ontstaan.

Deze heuvel met schapen bestaat uit zwarte grond die is afgegraven bij de aanleg van de laatste lus van 9 holes.

Afhankelijk van de groei besluit Camps of de rough in oktober op enkelhoogte gemaaid wordt.

Duidelijk zichtbare wal die in de ijs tijd ontstond door een gletsjer.

maaihoogte. Door de oude greens regelmatig en vaker kruislings vertikaal te maaien wordt de horizontale groei eruit gehaald. Het gras wordt daardoor gedwongen omhoog te groeien. Tevens worden de nieuwe greens iets vochtig gehouden waardoor zij trager worden. Door deze onderhoudsmaatregelen is het mogelijk de greens naar elkaar toe te brengen in snelheid. Hiervoor worden ook regelmatig stimpmetingen uitgevoerd om het onderhoudsplan bij te stellen. Andere verschillen in onderhoud zijn o.a. dat de oude greens veel vaker gevertidraind met holle pennen, gevertikuteerd, doorgezaaid en gedrest moeten worden [3x per jaar extra] tov de nieuwe greens. Al deze werkzaamheden zijn bedoeld om het vilt te bestrijden en de kwaliteit van het grasbestand te verbeteren. Bij de nieuwe greens worden vaker massieve pennen van 6mm gebruikt om de wortels en de plant de mogelijkheid te geven om zich goed te ontwikkelen. "Toch zal een gefaseerde renovatie om verschillen in lay-out en greens op te heffen nodig zijn. Door de jaren heen is veel veranderd in de aanleg en lay-out van de greens.

Al doende leert men

Bij de aanleg van de eerste lus was er sprake van een weiland waarvan de rijke toplaag aan de kant werd geschoven. Hiervan werden de mounts gemaakt. Er werden bomen op geplant en zo ontstonden de plantvakken. Betere teeltaarde werd aangebracht en geprofileerd voor de fairways. De oude mounts rondom de greens bestaan uit drie meter dik zwarte grond. Hier ontstaan nu problemen in de vorm van verzakkingen en geultjes tussen de mounts en greens, doordat de rijke grond vochtig blijft en bij regen water uitzweet. Het sluit daardoor niet mooi op elkaar aan. Tevens vraagt dit om intensiever onderhoud. Bij de tweede aanleg

ging men er van uit dat de voorgreens droger moesten zijn. Het stuk dat opgebouwd werd was dan ook groter dan voorheen. De fairway bestond nog wel uit zwarte grond die opzij geschoven was. Deze grond is rijk en zorgt voor veel begroeiing onder de bomen, wat lastig te onderhouden is. "Ook zijn de surroundings nog veel te rijk van opbouw, het gras (witbol en kropbaar) erop groeit als kool. De ballen vallen te diep in het gras en dat op nog geen vijf meter van de green. Dit is golftechnisch niet aanvaardbaar". Frequent maaien is dan een oplossing. De derde lus is gemaakt met ervaringen uit het verleden en nadat kennis van buitenaf ingewonnen was. Alle zwarte grond is afgevoerd. De gehele baan is eerst gemaakt met puur zand. Hierna is 30 cm toplaag op de fairways teruggebracht. Die liet men uitvloeien tot nul naar de roughs. De rough is opgebouwd uit puur zand en afgestrooid met heidehaksel. Dus de gehele baan is opgebouwd in tegenstelling tot de eerste twee. Optisch wijkt de nieuwe aanleg sterk af van de andere twee. De tees staan op zichzelf midden in de hei. "Wat hier gras is, is golfbaan. De rest erom heen wordt behandeld en beschouwd als natuur." Wijze les die men leerde uit de oude banen is dat de grond zo arm mogelijk moet worden opgebouwd en zo droog mogelijk. Beregenen kan altijd. "Terwijl de oude roughs wekelijks gemaaid moesten worden maaien we de nieuwe slechts 1 keer per maand op enkelhoogte, de roughs die ver van de holes liggen zelfs maar 1 keer per jaar in de oktobermaand." Op deze roughs is heidehaksel uitgereden wat rijk is aan zaad dat op termijn voor een heidelandschap met een open karakter moet gaan zorgen.

Onderhoud

Wat betreft onderhoud liggen de greens van '86

en '92 redelijk dicht bij elkaar, afgezien van de al eerder genoemde voorgreens. De derde aanleg is daarentegen compleet anders wat onderhoud betreft maar ook wat betreft het uiterlijk. Wanneer een bestaande baan een uitbreiding van 9 holes krijgt, wil men graag het niveau van de oude holes naar het niveau van de nieuwe tillen. Vaak ontkom je er dan niet aan om op termijn de oude holes te renoveren. "Bij Anderstein hebben alle drie de 9 holes-lussen de A-status. Hierdoor is het makkelijker om onderhoud te verrichten, omdat spelers toch een kaart kunnen lopen", zegt Camps enthousiast. Jammer genoeg moet hij volop meewerken met zijn mannen. Het beleid was er op gericht om geen personeel aan te nemen maar wel het machinepark te vergroten. Dit heeft tot gevolg dat hij weinig tijd heeft om overleg te plegen met de club en bijtijds de dagplanning bij te sturen. Door de club te betrekken in de planning van het onderhoud, kunnen zij immers spelers zodanig indelen dat lussen vrijgehouden worden voor onderhoud. Nu zitten ze soms met de handen in het haar omdat ze niet verder kunnen. Tijdens ons gesprek vindt een driedaagse NGF-wedstrijd plaats. Vandaag is de slotdag met de finaleronde. Deze drie dagen begon de werkdag van Camps en zijn zes greenkeepers om 6 uur 's ochtends. Morgenvroeg, als de rust is wedergekeerd, wordt er met holle pennen gevertidraind, doorgezaaid en gedrest. Dit gebeurt om beschadigingen te herstellen. Camps: "Door vroeg te beginnen kun je een eind vooruit zijn als de golfers de baan op gaan." Het is nu bijna 5 uur en Mark Camps heeft er nu zowat 11 uur op zitten. Voor mij is het tijd om te gaan. Zijn jongens zijn allang naar huis. Hij heeft geen haast, is hier op zijn plaats, woont om de hoek en denkt toch meer dan 12 uur per dag aan zijn baan.